

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

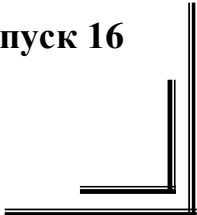

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 16

Рівне - 2022

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Рівне: РДГУ, 2022. Вип. 16. 120 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Ставицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 5 від 26 травня 2022 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2022

Продовження таблиці 1

Адекватна з тенденцією до зниження (АН)	4	25,00	2	12,50
Адекватна (А)	0	0	0	0
Адекватна з тенденцією до завищення (АВ)	10	62,50	11	68,75
Неадекватно висока (НВ)	2	12,50	3	18,75
<i>Разом</i>	<i>16</i>	<i>100</i>	<i>16</i>	<i>100</i>

Отже, аналіз динаміки рівня домагань та самооцінки дозволяє нам стверджувати про доцільність та ефективність проведеної корекційно-розвивальної роботи зі студентами.

Список використаних джерел:

1. Рубинштейн С.Л. Принципы творческой самодеятельности: К философским основам современной психологии. *Вопросы психологии*. 1986. № 4. С. 101-108.
2. Савчин М.В., Василенко Л.П. *Вікова психологія: Навчальний посібник*. Київ: Академвидав, 2005. 360 с.
3. Фурман А.В., Гуменюк О.Є. Психологія Я-концепції: Навчальний посібник. Львів: Новий Світ, 2006. 360 с.
4. Юнг К.Г. *Конфликты детской души* / Собрание сочинений: Пер. с нем. Москва: Канон, 1994. С. 129-193.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ ТА ЇХ УРАХУВАННЯ В ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Воробей Ольга, здобувач ОС «магістр», 1 курс, РДГУ

Керівник: Ямницький В.М. доктор психологічних наук, професор

Актуальність дослідження обумовлена, перш за все, необхідністю подальшої теоретичної та практичної розробки проблеми психологічних особливостей підлітків, для їх врахування у педагогічному процесі з даною віковою категорією. Перехід до підліткового віку характеризується глибокими змінами, що впливають на особистісний розвиток дитини. Вони стосуються фізичної зрілості організму, а також відносин, які складаються у підлітків з дорослими людьми та однолітками. Еталони міжособистісного сприймання, якими користуються підлітки, оцінюючи оточуючих людей,

стають все більш узагальненими і співвідносяться з ідеалами, цінностями і нормами. Все це значно впливає на педагогічний процес загалом. Це зумовило вибір теми дослідження „Психологічні особливості дітей підліткового віку та їх урахування в педагогічному процесі”.

Сучасна психологічна наука визначає підлітковий вік як один із найскладніших періодів у житті людини. На сьогоднішній день це одна з найбільш дискусійних проблем вікової психології: терміни його початку і закінчення, психологічний зміст провідної діяльності, перелік новоутворень – всі ці аспекти неоднозначно тлумачаться вітчизняними і зарубіжними психологами. Серед зарубіжних вчених проблемою вивчення підліткового віку займались А.Гезел, Р.Бенедикт, Ст.Холл, Е.Шпрангер, Ш.Бюлер, В.Штерн, Е.Еріксон, Ж.Піаже та інші. Серед вітчизняних вчених проблему підліткового віку висвітлювали у своїх працях та дослідженнях Л.І.Божович, Л.С.Виготський, Д.Б.Ельконін, Н.А.Рибникова, В.Е.Смирнова, І.А.Арямова та інші [1]

Провідними видами діяльності для підлітка є міжособистісне спілкування з дорослими і однолітками, суспільно корисна праця і навчання, що позитивно позначається на розвитку психіки та особистості загалом [2].

Зміст і логіка досліджуваних у школі предметів, зміна характеру й форм навчальної діяльності формують і розвивають у нього здатність активно, самостійно мислити, міркувати, порівнювати, робити глибокі узагальнення й висновки [4].

Анатомо-фізіологічні зміни в організмі підлітка породжують певні психологічні новоутворення, а саме прагнення до незалежності, потребу в самоствердженні й самовизначенні щодо свого статусу в сім'ї, колективі однолітків тощо. [2] Розвиток інтересу до протилежної статі, пробудження романтичних почуттів також є характерною рисою підліткового віку. Втім новоутворення нерідко проявляються в неадекватних формах (зовнішня агресія, гостра критика інших, зухвала поведінка). Таким чином, ми бачимо, що підлітковий вік досить складний та суперечливий період в житті людини, який потребує постійного психологічного супроводу

Мета публікації – проаналізувати психологічні особливості дітей підліткового віку та їх урахування в педагогічному процесі.

Основним змістом підліткового віку є перехід від дитинства до дорослості. На всіх напрямках, відображаючи цей процес, відбувається становлення якісних новоутворень внаслідок перебудови організму, трансформації взаємин з дорослими та ровесниками, освоєння нових способів соціальної взаємодії, змісту морально-етичних норм, розвитку самосвідомості, інтересів, пізнавальної і навчальної діяльності. Залежно від

конкретних соціальних умов, культури, традицій виховання, перехідний вік може мати різний зміст.

Нині думки психологів стосовно труднощів у вихованні підлітків в принципі однакові. Їх можна узагальнити так: конфлікти і труднощі в цьому періоді не обов'язкові, вони породжуються неправильним вихованням, але все ж спостерігаються нерідко.

Виникнення у підлітка уявлення про себе як того, що переступив межу дитинства, визначає його переорієнтування з одних норм на інші - з «дитячих» на «дорослі», а також появу специфічної соціальної активності, яка полягає в підвищеному інтересі до засвоєння різних норм, цінностей, способів поведінки, що існують в суспільстві саме для дорослих. Засвоєння різних зразків дорослості реалізується в практиці стосунків з дорослими і товаришами, через пряме запозичення або наслідування, шляхом самовиховання і самоосвіти. [3].

На початку підліткового періоду складається ситуація появи суперечностей - якщо у дорослого зберігається ставлення до підлітка ще як до дитини.. Саме це протиріччя є джерелом конфліктів і труднощів у стосунках дорослого і підлітка.

Отже, створення спільності в житті дорослого і підлітка, розширення сфери їх співробітництва і змістових контактів як основи переходу до нового типу стосунків є важливою проблемою у вихованні дітей цього віку і необхідно та обов'язковою умовою розгортання процесу навчання підлітка бути дорослим. Поступово вводити підлітка у світ дорослого повинні безпосередні вихователі - батьки і вчителі. Якщо цього не робити, то підліток знайде способи проникнути в цей світ без допомоги дорослих. Їх небажання або невміння зрозуміти нові прагнення підлітка штовхає його в середовище товаришів. [4].

Спілкування з товаришами є особливою школою розвитку соціально-моральної дорослості підлітка, і сила впливу ровесників прямо пропорційна ступеню незадоволеності підлітка спілкуванням з дорослими.

Список використаних джерел:

1. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 124 с.
2. Леонтьев Д.А., Рассказова Е.И. Тест жизнестойкости. Москва: Смысл, 2006.
3. Савчин М.В., Василенко Л.В. Вікова психологія : навч. посіб. Київ: Академвидав, 2006. 359 с.
4. Турішева Л.В. Вікові аспекти виховання школяра. *Виховна робота в школі*. 2006. № 8. С. 36 – 41.

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Психосоціальна допомога в умовах кризи	4
Бабак К. Роль прив'язаності у сприйманні романтичних взаємин чоловіками та жінками.....	6
Главінська О. Особливості психологічного супроводу призovníків строкової служби.....	8
Романюк В. Механізм боротьби або втечі як модель поведінки: психофізіологічні та клінічні аспекти.....	9
Рудюк О. Ціннісні пріоритети суб'єктів освітнього процесу у вищій школі.....	13
Савуляк В., Камінський А., Чичук Ю. Використання групового фокусованого інтерв'ю при підготовці соціальних проєктів для внутрішньо переміщених осіб.....	16
Савуляк В., Курята Н., Бабак А. Порівняльний аналіз ефективності кількісних і якісних методів соціально-психологічних досліджень	20
Андрійчук М. Особистісно-професійне самовизначення у ранній юності	25
Апостол М. Основні напрямки вивчення самореалізації особистості у психологічній науці.....	27
Бабак А. Психологічні чинники виникнення інтернет-адикції в підлітковому віці	30
Байдак В. Волонтерська діяльність студентської молоді	33
Балаушко О. Психологічні особливості виникнення шкільної дезаптації у дітей молодшого шкільного віку.....	34
Вінярська М. Особистісне самовизначення студентів у освітньому процесі.....	36
Воробей О. Психологічні особливості дітей підліткового віку та їх урахування в педагогічному процесі	39
Гамчук М. Психокорекційна робота з батьками, які виховують дітей з особливими потребами.....	42
Грицюк К. Психологічні особливості подолання тривожності студентів-психологів в умовах війни	43
Гурінчук Д. Професійне самовизначення: теоретичний аналіз.....	46
Гуцало Д. Психологічні особливості соціально-психологічної адаптації вимушено переселених осіб	48
Дереженко С. Психокорекція соціально-психологічного клімату в групі підлітків.....	51
Зайчук О. Військові дії як чинник міжособистісного конфлікту в	

підлітковому віці	53
Касянчик Л. Емпіричне дослідження психологічних чинників девіантної поведінки дітей підліткового віку	56
Кобець Д. Проблема креативності в психологічній науці	58
Козенюк М. Співвідношення емоційного інтелекту та комунікативної компетентності студентської молоді	60
Козенюк М. Теоретичний аналіз проблеми комунікативної компетентності студентської молоді	64
Конончук А. Психологічні особливості розвитку юнацького віку	66
Крук Я. Психологічні чинники підвищеної агресивності у дітей молодшого шкільного віку	69
Куришко А. Психологічні чинники подолання інтернет-залежності у підлітків	71
Курята Н. Дослідження життєстійкості як умови професійного зростання студента психолога	73
Левандовська А. Психологічні дослідження емоційного інтелекту у сучасній науці	75
Микитюк В. Психологічні особливості прояву агресивної поведінки у підлітковому віці	78
Мельникович І. Психологічні особливості прояву тривожності у підлітковому віці	80
Мовчко О. Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на виникнення депресивних станів	83
Осіпчук А. Особливості формування гендерної ідентичності особистості у підлітковому віці	85
Парчук Т. Емоційний інтелект як чинник саморегуляції студентської молоді	88
Подерня Н. Психологічні чинники успішної адаптації особистості у соціальному середовищі	93
Пшенична Л. Емпатія як чинник розвитку міжособистісних відносин	95
Радчук О. Вплив емоційного інтелекту на розвиток міжособистісних стосунків сучасної молоді	98
Романюк О. Психологічні особливості впливу емпатії на розвиток комунікативної компетентності студентів	100
Сова Я. Психологічні проблеми вимушених трудових мігрантів	102
Хома О. Психологічні підходи до вивчення феномену академічної прокрастинації у студентському віці	105
Хомюк І. Психологія конфлікту у сучасній науці	108
Цицюра Д. Експериментальне дослідження проявів булінгу в освітньому середовищі	111

Цицюра О. Самоактуалізація майбутніх психологів у процесі професійної підготовки	114
Шуріна В. Психологічна корекція комунікативних навичок студентів	116
Зміст	118

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 16

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 5,9.